

FIBROMYALGICKÝ SYNDROM

(fibromyalgie, fibromyalgia, fibromialgia,
фибромиальгия)

PROČ JE RHB LÉČBA NEJLEPŠÍM VÝCHODISKEM

MUDr. Jiří Jeřábek, CSc., SZÚ Praha,
Šrobárova 48, 100 42 Praha 10

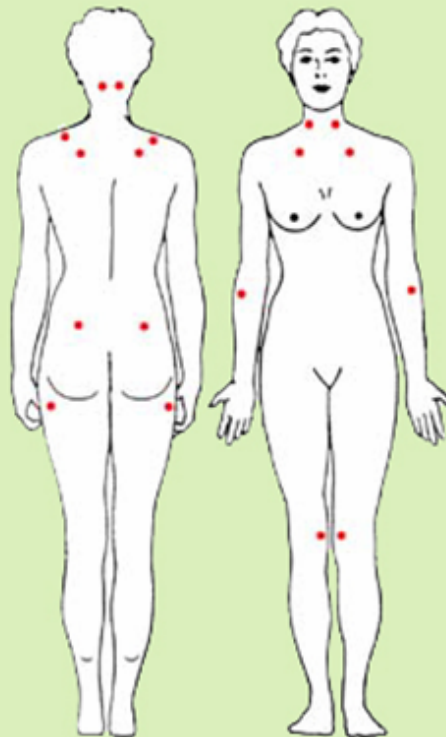
jerabek@szu.cz

jerabek@hotmail.com

33. Benův den – 16.6.2009

FIBROMYALGIE - 1

JE **POVAŽOVÁNA** ZA NEZÁNĚTLIVÉ **REVMATICKÉ ONEMOCNĚNÍ**, VYZNAČUJÍCÍ SE **CHRONICKOU BOLESTÍ SVALŮ A MĚKKÝCH TKÁNÍ TRVAJÍCÍ NEJMÉNĚ 3 MĚSÍCE** VE VŠECH 4 KVADRANTECH TĚLA A POZITIVNÍ **TLAKOVOU BOLESTIVOSTÍ** V NEJMÉNĚ 11 Z 18 STANOVENÝCH **BODŮ** SILOU CCA 40 N (4 kp).

FIBROMYALGIE - 2

KROMĚ CHRONICKÉ BOLESTI SE OBJEVUJÍ DALŠÍ SYMPTOMY:

DEPRESE, ÚZKOSTNOST, NESPAVOST, PORUCHY KRÁTKODOBÉ PAMĚTI, POCIT RANNÍHO ZTUHNUTÍ, SPÁNEK NEPŘINÁŠEJÍCÍ ODPOČINEK, CEFALEA TENZNÍHO AŽ MIGRENOZNÍHO CHARAKTERU, VULVODYNIE, PRCHAVÉ PERIARTIKULÁRNÍ OTOKY, RAYNAUDŮV SYNDROM, ZAMLŽENÉ VIDĚNÍ, ZÁVRATĚ, NESNÁŠENLIVOST HLUKU, FOTOFOBIE, ÚNAVNOST, VESICO-URETRÁLNÍ SYNDROM – AŽ S ROZVOJEM INTERSTICIÁLNÍ CYSTITIDY, DRÁŽDIVÝ TRAČNÍK, NESCHOPNOST VYKONÁVAT JEMNÉ POHYBY RUKOU, “NEKLIDNÉ NOHY“, PORUCHY POLYKÁNÍ.

PREVALENCE SE DLE STARŠÍCH ÚDAJŮ ODHADUJE NA **2 – 4%** CELKOVÉ POPULACE, NEJNOVĚJŠÍ ODHADY HOVOŘÍ **AŽ O 8 – 10%**. VĚTŠINA PACIENTŮ JSOU ŽENY V 5 DEKÁDĚ I KDYŽ JSOU ZNÁMY PŘÍPADY I U DĚTÍ. NEBYL PROKÁZÁN ZVÝŠENÝ VÝSKYT DANÝ RASOVOU, PROFESNÍ ČI JINOU PŘÍSLUŠNOSTÍ.

FIBROMYALGIE - 3

DIAGNÓZA FM:

SNADNÁ I OBTÍŽNÁ. KROMĚ DEFINIČNÍCH KRITERIÍ NENÍ ŽÁDNÝ SPECIFICKÝ LABORATORNÍ TEST, RTG OBRAZ, ATD.

VĚTŠINOU DIAGNÓZA PER EXCLUSIONEM

FIBROMYALGIE - 4

PŘÍČINA FM – NEZNÁMÁ.

- NICMÉNĚ, ASI U 30% POSTIŽENÝCH **WHIPLASHEM** V DOPRAVNÍCH NEHODÁCH SE ROZVÍJÍ FMS – ÚDAJ USA.
- DALŠÍ NÁPADNOU SHODOU JE STAV PO VĚTŠÍ **NITROBŘIŠNÍ OPERACI**, ZEJMÉNA HYSTEREKTOMII.
- KONEČNĚ PŘICHÁZÍ V ÚVAHU STAV PO DLOUHODOBĚJŠÍM, TĚŽŠÍM A NELÉČENÉM **VIROVÉM ONEMOCNĚNÍ**.
- **GENETICKÁ ZÁVISLOST** SE PODEZŘÍVÁ, JSOU ZNÁMY NAKUPENÍ FM V RODINÁCH A U JEDNOVAJEČNÝCH DVOJČAT.
- ZDÁ SE ROVNĚŽ, ŽE ZVÝŠENÁ TENDENCE K ROZVOJI FMS JE U NEMOCNÝCH S **DEPRESÍ**.
- VYHASÍNÁNÍ HORMONÁLNÍCH AKTIVIT – **ESTROGENY, RELAXIN**

EKONOMICKÉ DOPADY V USA – PŘÍMÉ NÁKLADY NA LÉČBU **12 MILIARD U\$**, NEPŘÍMÉ NÁKLADY DALŠÍCH **9 MILIARD U** ZHRUBA **5 MILIONŮ** POSTIŽENÝCH.

FIBROMYALGIE - 5

CO SE UVÁDÍ DÁLE:

1. PATOLOGICKÉ ZMĚNY **KAPILÁR** NEHTOVÉHO LŮŽKA A JEJICH REAKTIVITY.
2. SVALOVÝ METABOLIZMUS NORMÁLNÍ, NÍCMÉNĚ **ATP A Mg²⁺** ↓.
3. ZDÁ SE, ŽE NIŽŠÍ PERFÚZE SVALOVÁ.
4. VÝRAZNĚ VYŠŠÍ AKTIVITA **XANT-OX** V PLASMĚ, VYSOKÉ KONCENTRACE **TBARs**.
5. MÍRNĚ ZVÝŠENÁ KONCENTRACE **IL-2** a **IL-6** V PLAZMĚ.
6. BĚŽNÉ KLINICKÉ A LABORATORNÍ VYŠETŘENÍ JE **NORMÁLNÍ**.
7. VÝRAZNÁ **HYPOTENZE** U VŠECH PACIENTEK/Ů PŘI **ZVÝŠENÉM** TONU **SYMPATIKU**
8. SNÍŽENÁ **PERFÚZE** KMENEM MOZKOVÝM A THALAMEM.
9. KONCENTRACE **SEROTONINU** A **NORADRENALINU** V LIKVORU SNÍŽENY, KONCENTRACE **P-SUBSTANCE** TAMTÉŽ VÝRAZNĚ ZVÝŠENA. PROKÁZÁNO I V MOZKU.
10. ZVÝŠENÁ KONCENTRACE **GLUTAMÁTU** V NEJRŮZNĚJŠÍCH STRUKTURÁCH MOZKU, NEJVÍCE V OBLASTI INSULY.

FIBROMYALGIE - 6

DIFERENCIÁLNÍ DIAGNÓZA:

- FUNKČNÍ ANEBŮ ORGANICKÉ PORUCHY C- ANEBŮ L-PÁTEŘE – BĚŽNÝ SOUBĚŽNÝ NÁLEZ
- KOXARTRÓZA, BURSITIDY OBLASTI KYČLE – MŮŽE BÝT SOUBĚH
- GONARTRÓZA, BURSITIS ANSERINA... – MŮŽE BÝT SOUBĚH
- HYPOTYREOIDÓZA – ČASTÉ SOUBĚŽNÉ ONEMOCNĚNÍ
- CHRONICKÁ OTRAVA SLOUČENINAMI OLOVA A RTUTI
- DEFICIT VITAMINU B₁₂ – VELMI ČASTÝ A ZAPOMÍNANÝ
- LYMSKÁ BORELIÓZA, CHLAMYDIOVÁ NEBO MYKOPLASMOVÁ INFEKCE, CHRONICKÁ HEPATITIS C
- SYNDROM CHRONICKÉ ÚNAVY – NENÍ VZÁCNÁ KOMBINACE
- MYOFASCIÁLNÍ SYNDROM - BĚŽNÝ SOUBĚŽNÝ NÁLEZ

FMS – primární x sekundární

FIBROMYALGIE - 7

SOUČASNÁ LÉČBA:

- TRICYKlickÁ ANTIDEPRESIVA – DOSUD NEJLEPŠÍ, I KDYŽ...
- SSRI (SELECTIVE SEROTONIN RECAPTATION INHIBITORS) – MARGINÁLNĚ LEPŠÍ ÚČINEK PROTI PLACEBU – PROZAC
- SNRI (SEROTONIN - NOREPINEPHRINE RECAPTATION INHIBITORS) - CYMBALTA
- PREGABALIN – LYRICA (2866,80 Kč)

ZLEPŠENÍ O 30% VE ŠKÁLE BOLESTI U 50% NEMOCNÝCH

- NSAID – NĚCO DĚLAJÍ, POKUD JE PŘÍTOMNÉ “PRAVÉ” REVMATICKÉ ONEMOCNĚNÍ, JINAK NEFUNGUJÍ
- GLUKOKORTIKOIDY – ZCELA NEÚČINNÉ

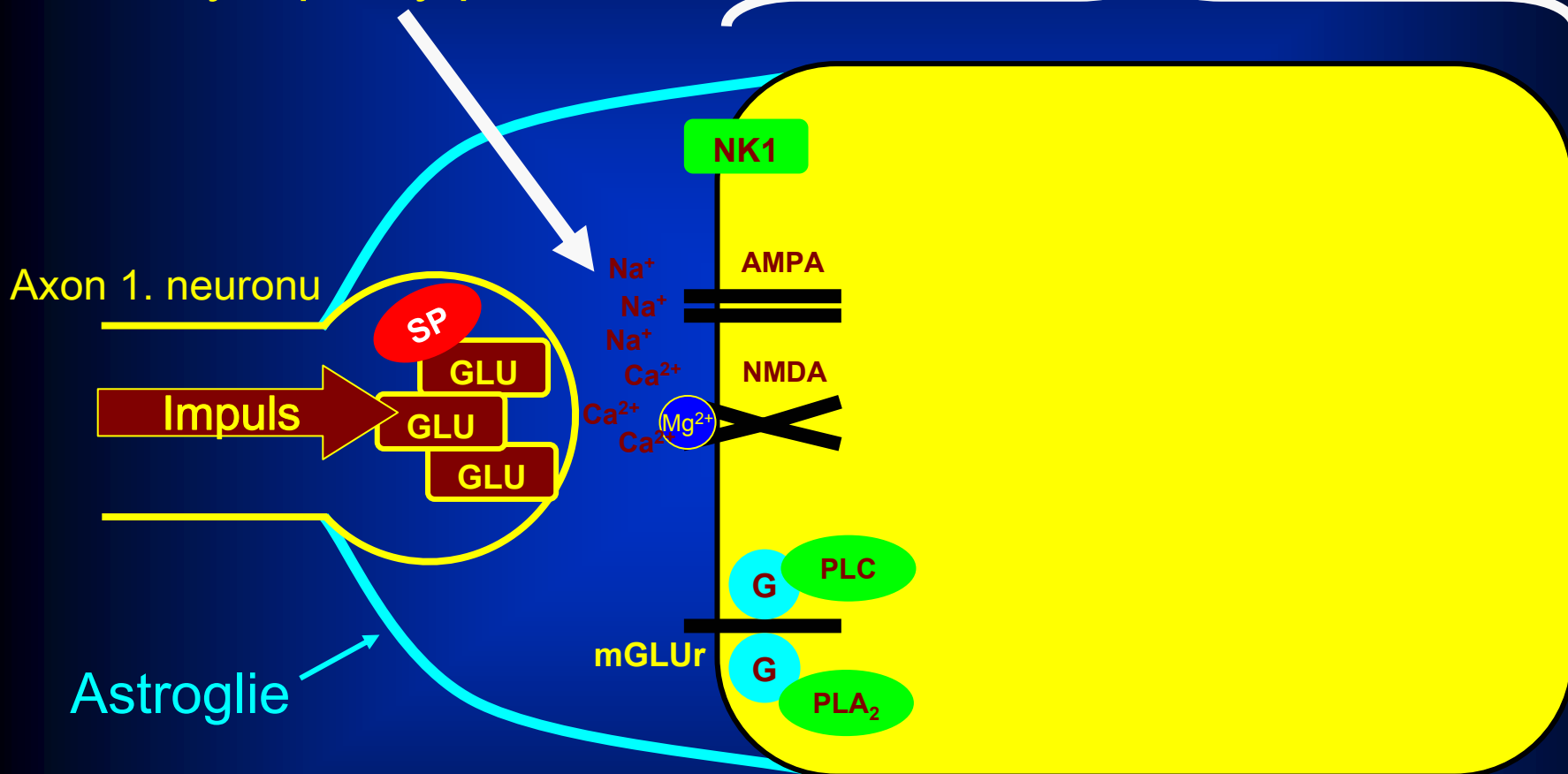
*** DOPORUČENÍ EULARu Z ÚNORA 2009 – PODÁVAT LEVODOPU ***

Periferie → Míšní synapse → Mícha → Mozek

Dendrit nebo soma neuronu

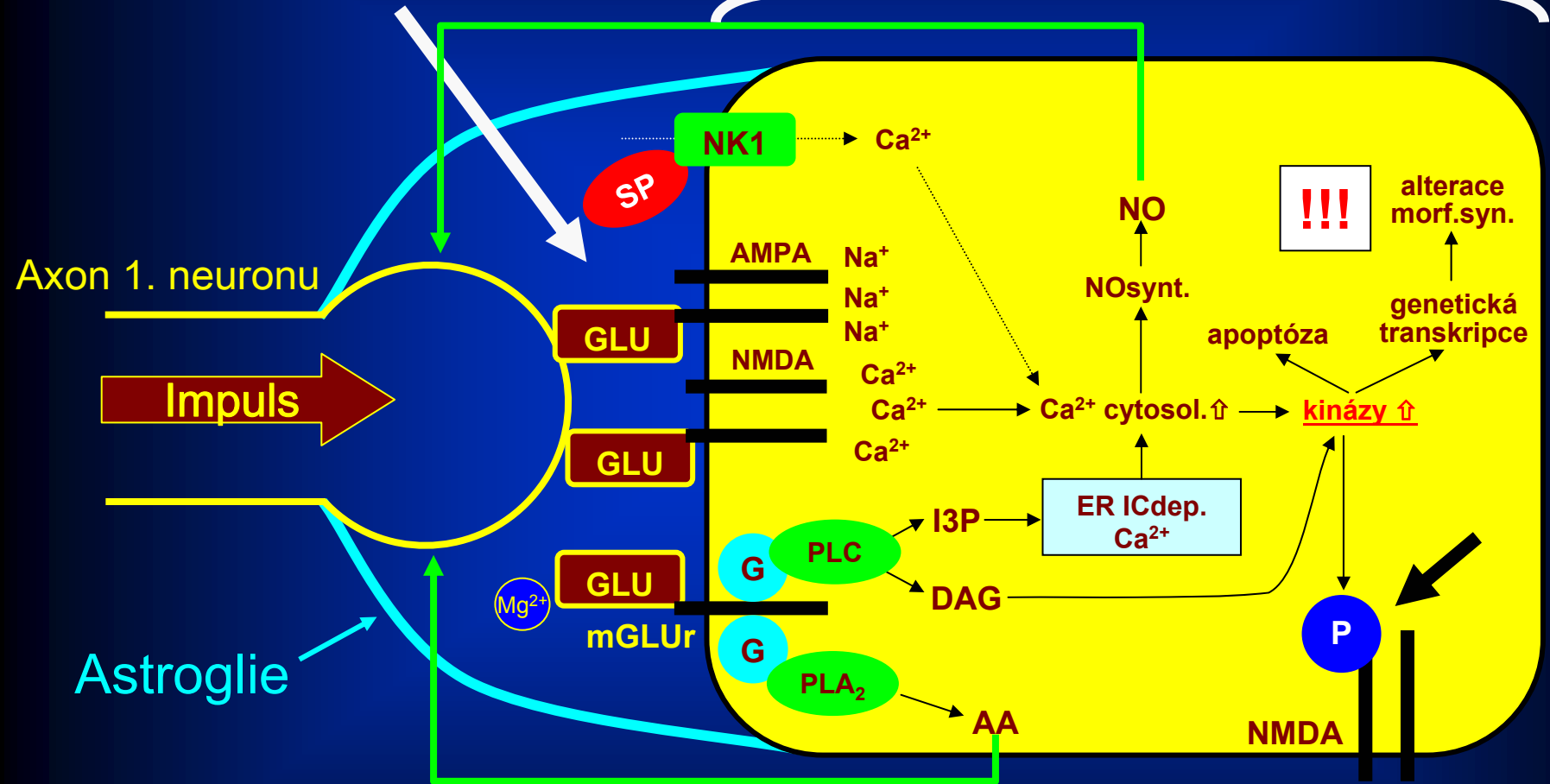
Synaptický prostor

Periferie → Míšní synapse → Mícha → Mozek

Dendrit nebo soma neuronu

Synaptický prostor

mGLUr - metabotropní receptor pro glutamát, PLC - fosfolipáza C, PLA₂ - fosfolipáza A₂, AA - kys. arachidonová, DAG - diacylglycerol, I3P - inositoltrifosfát, NO synt. - syntetáza NO, NO - monoxid dusíku.

POZOR !!!

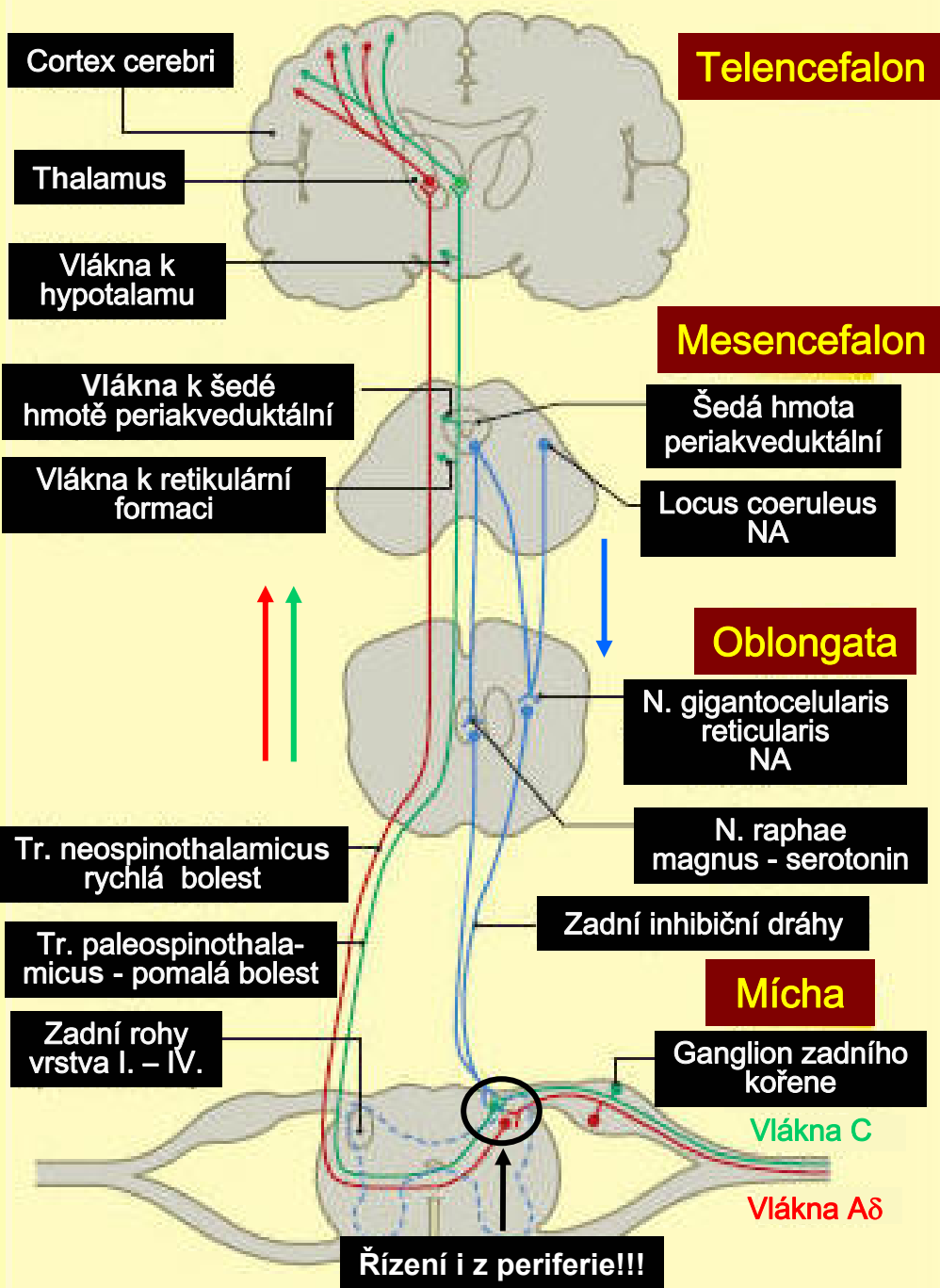
ZATÍMCO JAK UVOLNĚNÍ GLUTAMÁTU TAK DEPOLARIZACE
JSOU DĚJE PASIVNÍ

REPOLARIZACE JE AKTIVNÍ, STEJNĚ TAK JAKO
ODSTRANĚNÍ GLU ZE SYNAPTICKÉ ŠTĚRBINY (AG),
JEHO METABOLISMUS NA Gamin, ETC...

POTŘEBUJÍ ENERGII

REGULACE BOLESTI

HLAVNÍ SLOUČENINY U FM

Tryptofán

Serotonin

Melatonin

Tyrosin

DOPA

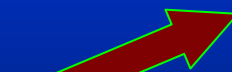

Dopamin

NA

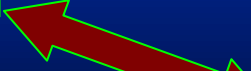
Glutamát

Glutathion

GABA

Glutamin

DOBŘE, ALE.....

1. Je třeba zajistit prekurzory + energetické zdroje pro metabolismus $\Rightarrow$ dieta + vstřebávání.
2. Je třeba zajistit, že se všechno dopraví na místo kde je třeba a v žádoucích koncentracích.

Platí i o lécích.

Os occipitale

Vstup a.vertebralis
do dutiny lební

A.carotis
interna

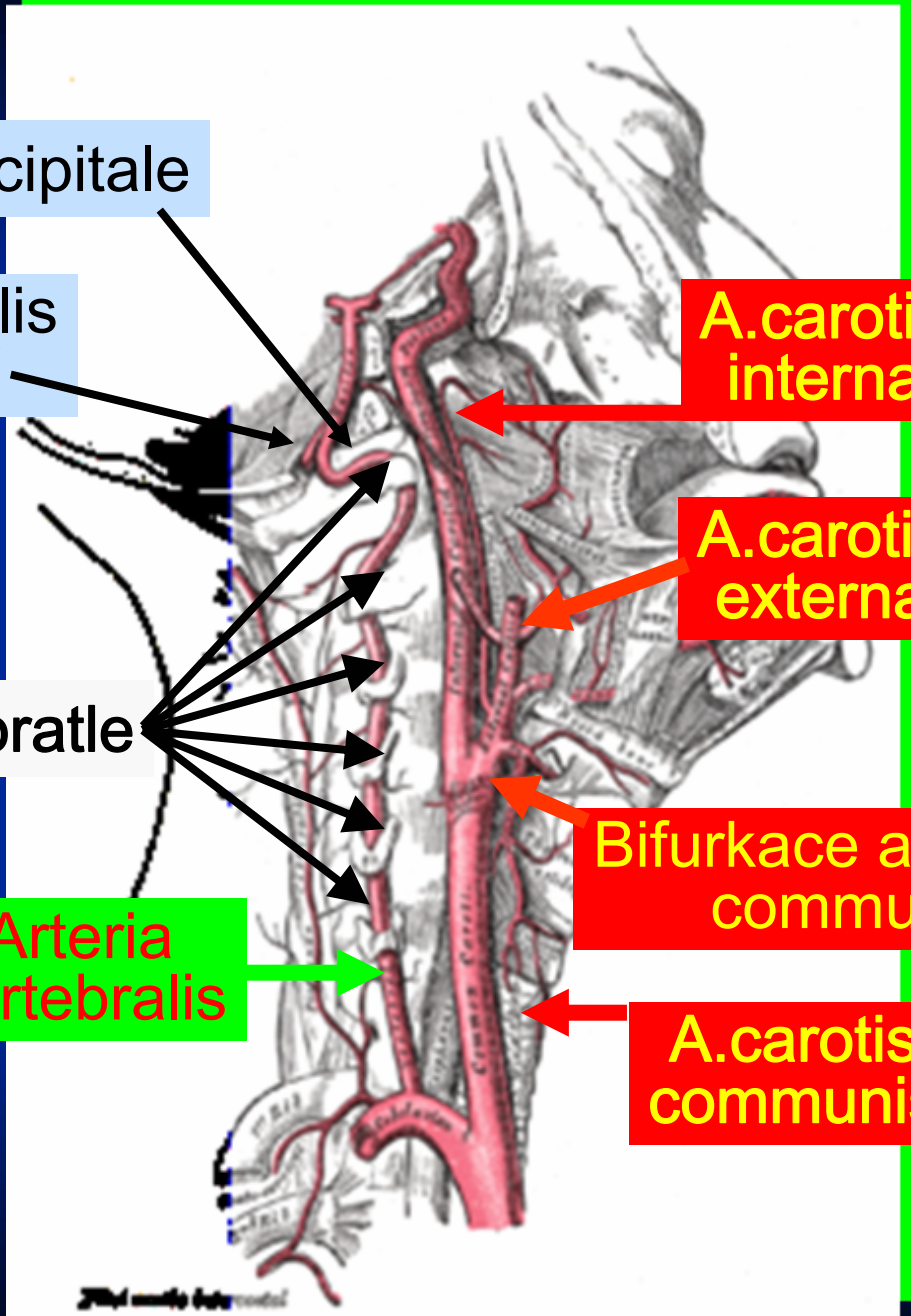
A.carotis
externa

Krční obratle

Bifurkace a.carotis
communis

Arteria
vertebralis

A.carotis
communis

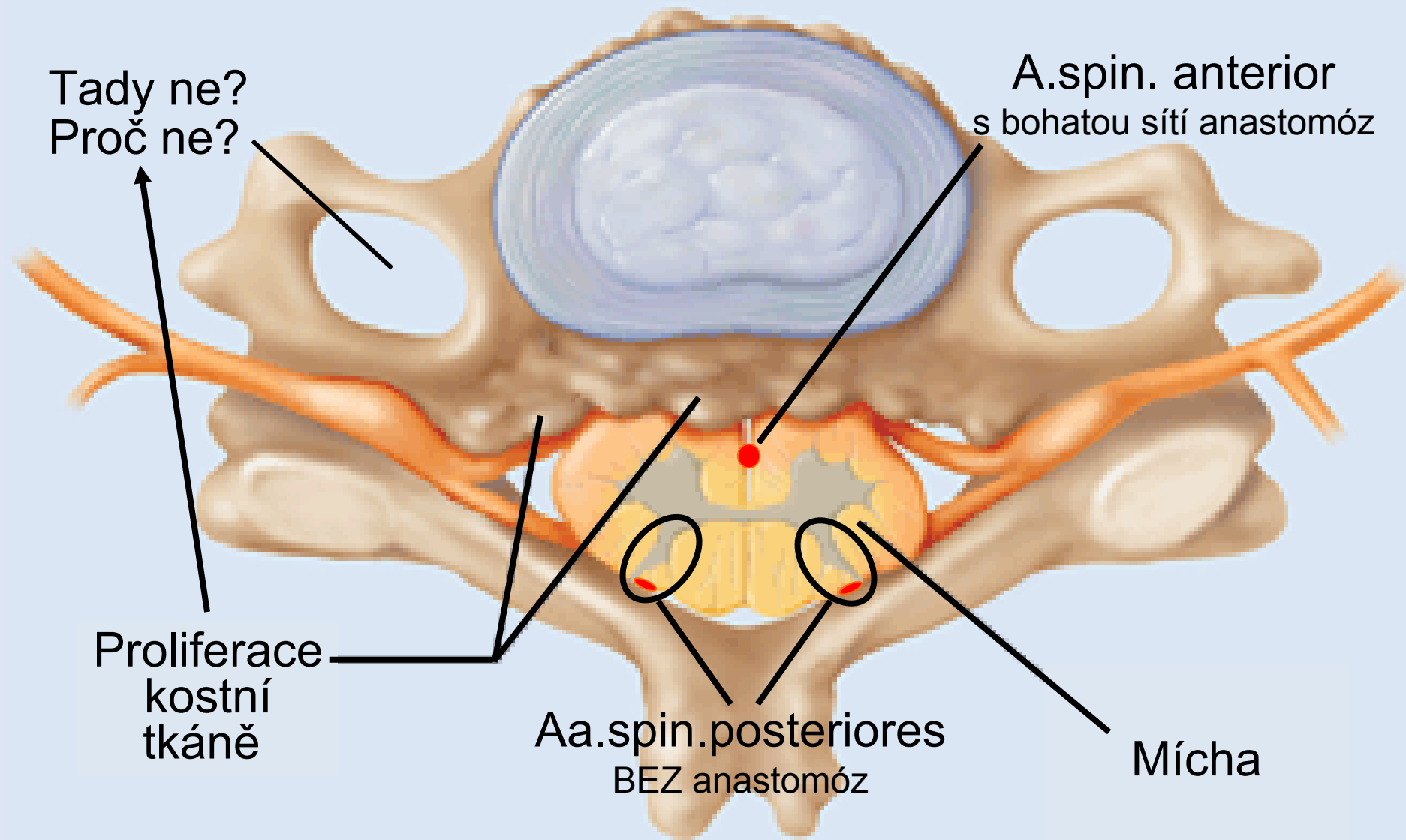
Tady ne?
Proč ne?

A.spin. anterior
s bohatou sítí anastomóz

Proliferace
kostní
tkáně

Aa.spin.posterior
BEZ anastomóz

Mícha

A.carotis

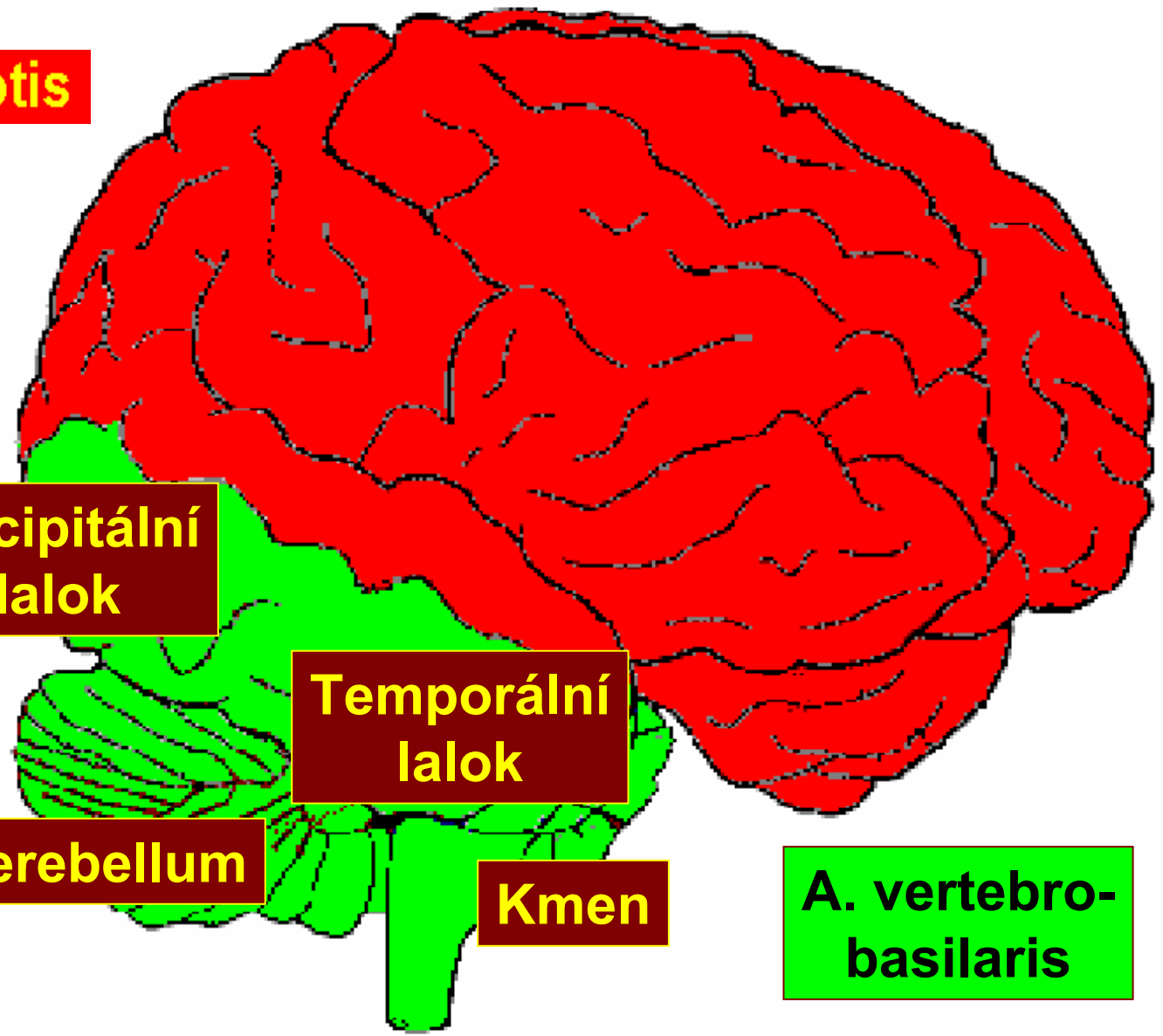
**Okcipitální
lalok**

**Temporální
lalok**

Cerebellum

Kmen

**A. vertebro-
basilaris**

Thalamus
diencefalon

Hypothalamus
diencefalon

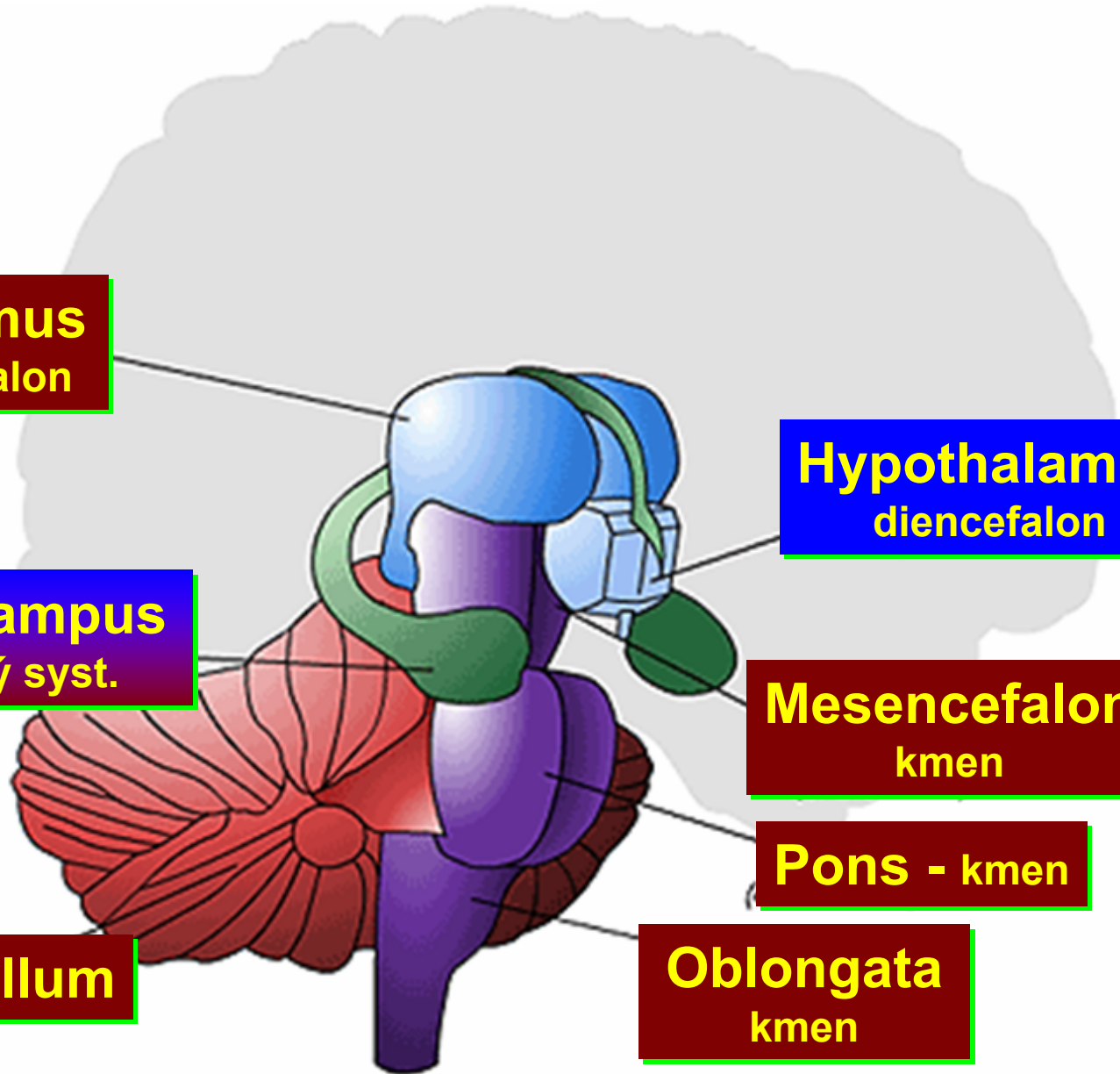
Hippocampus
limbický syst.

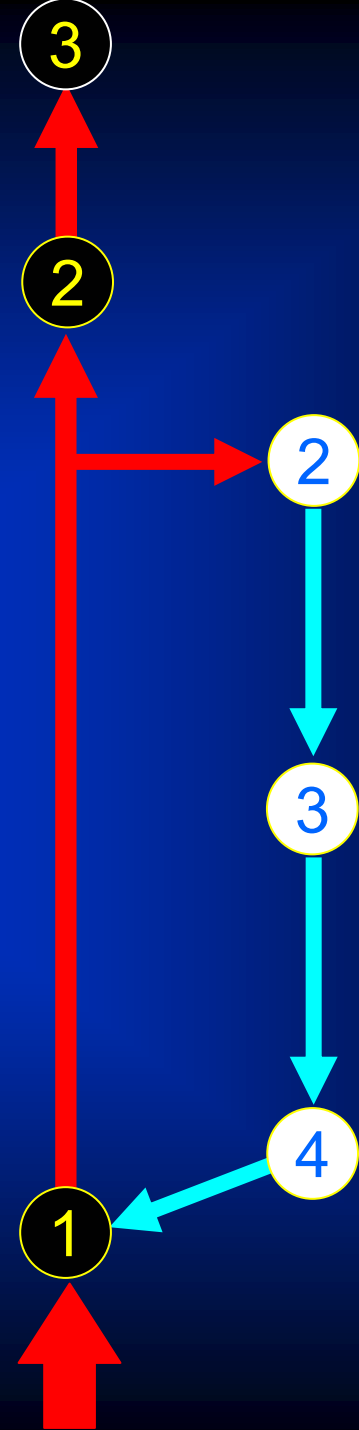
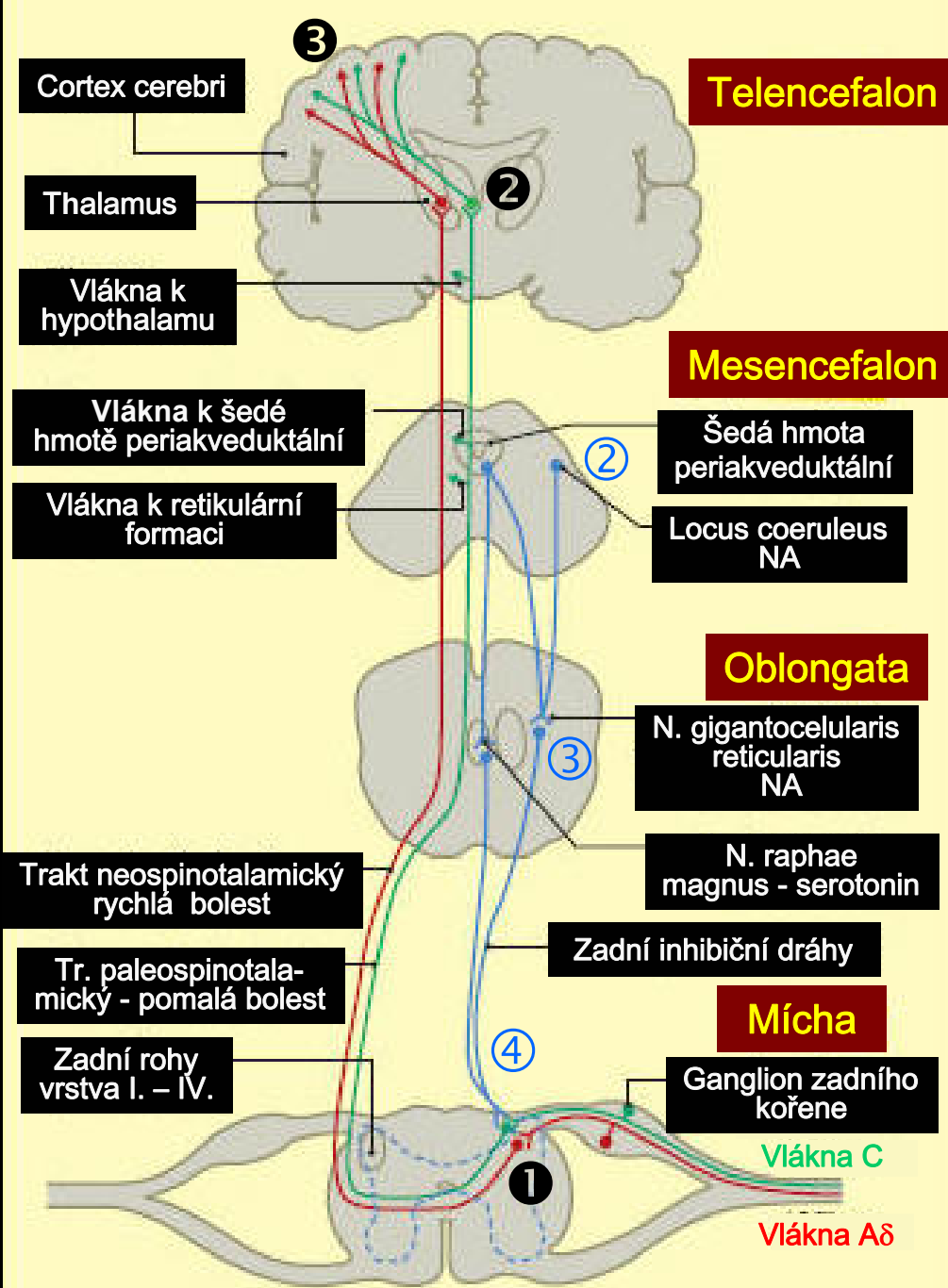
Mesencefalon
kmen

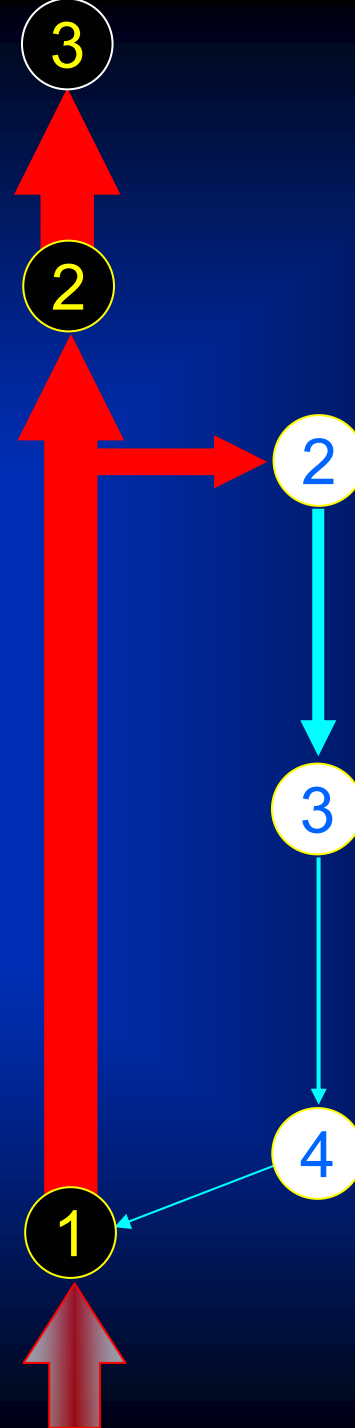
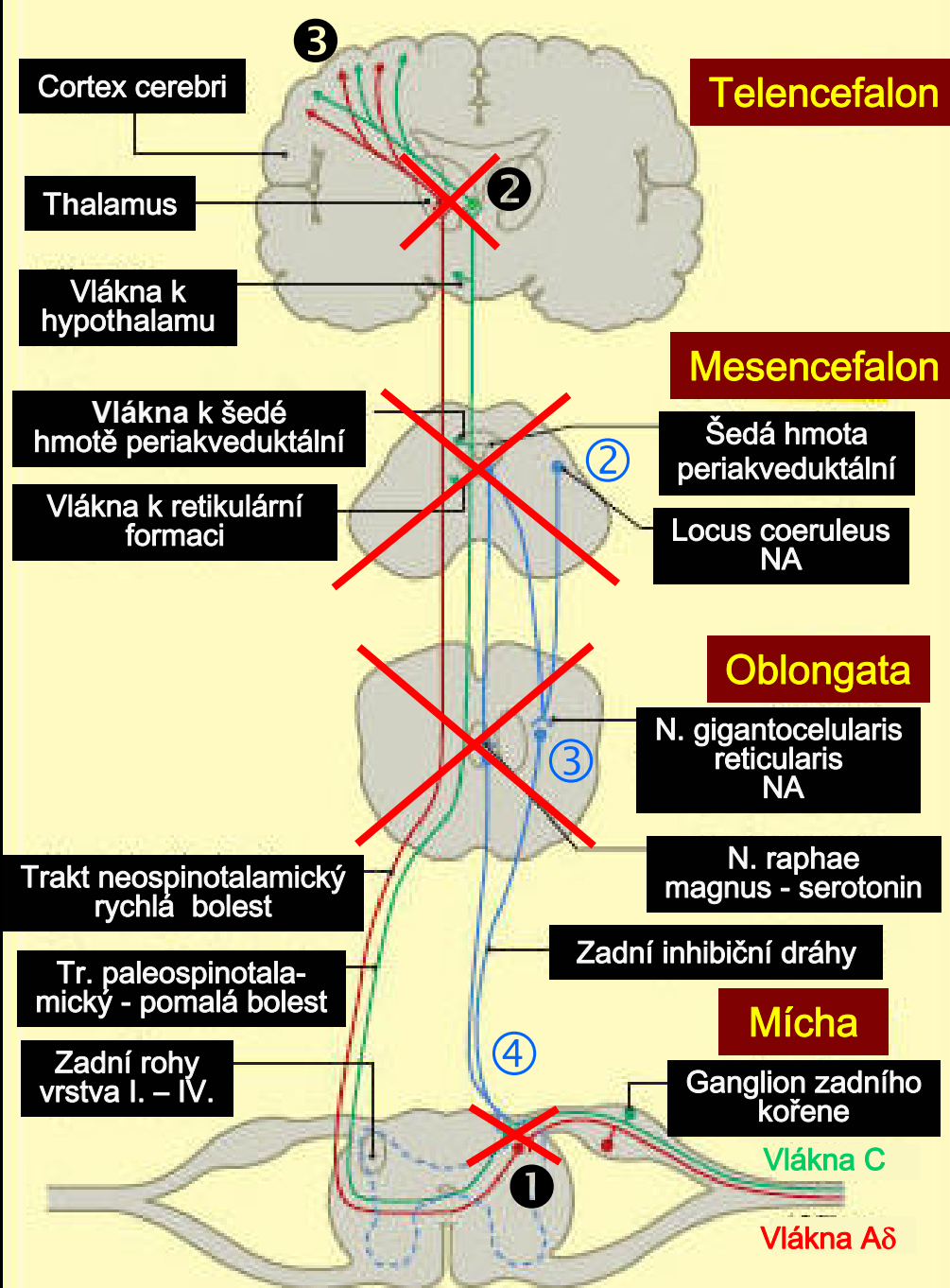
Pons - kmen

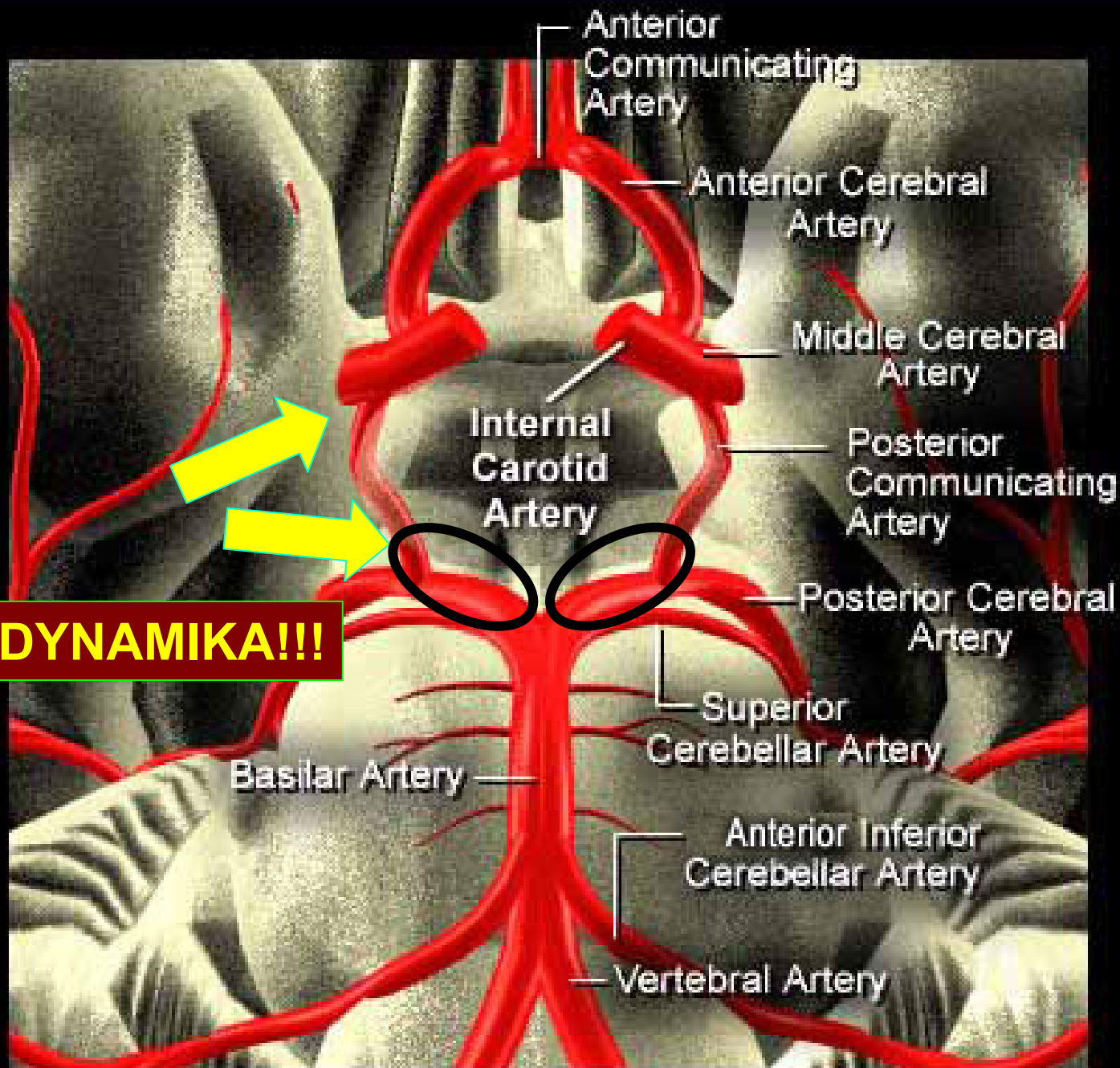
Cerebellum

Oblongata
kmen

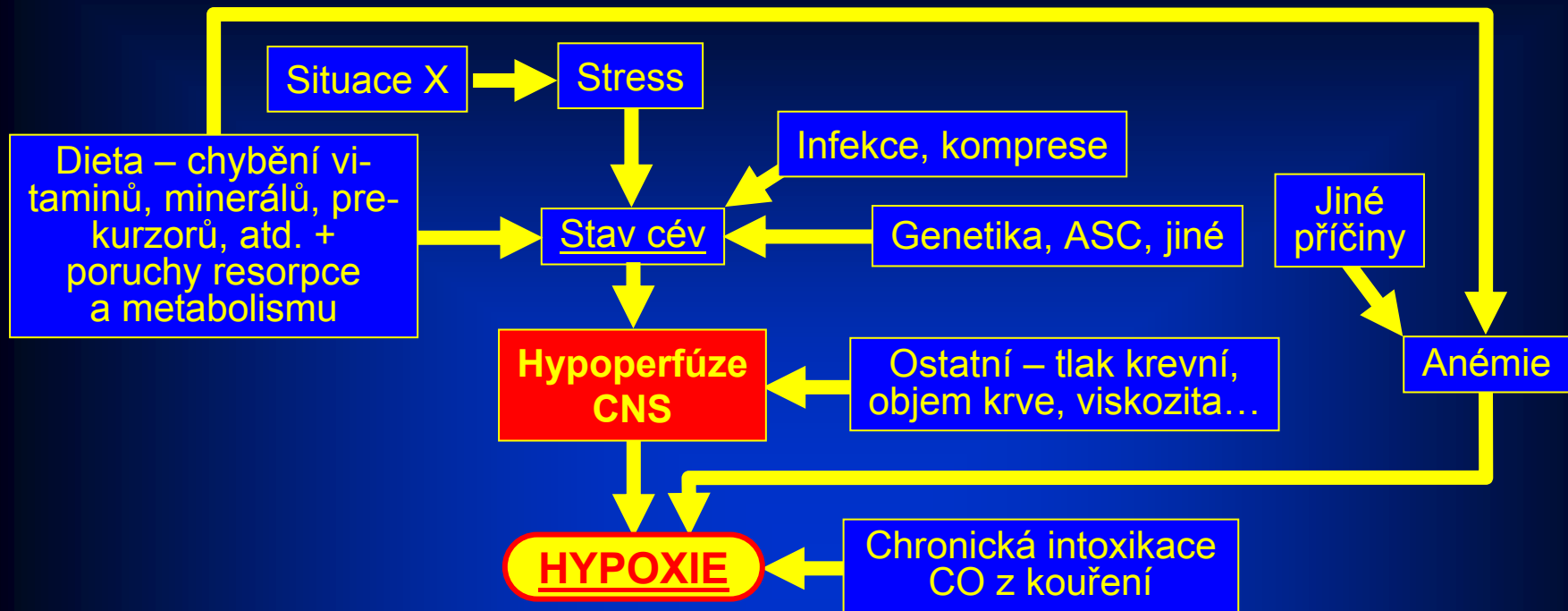

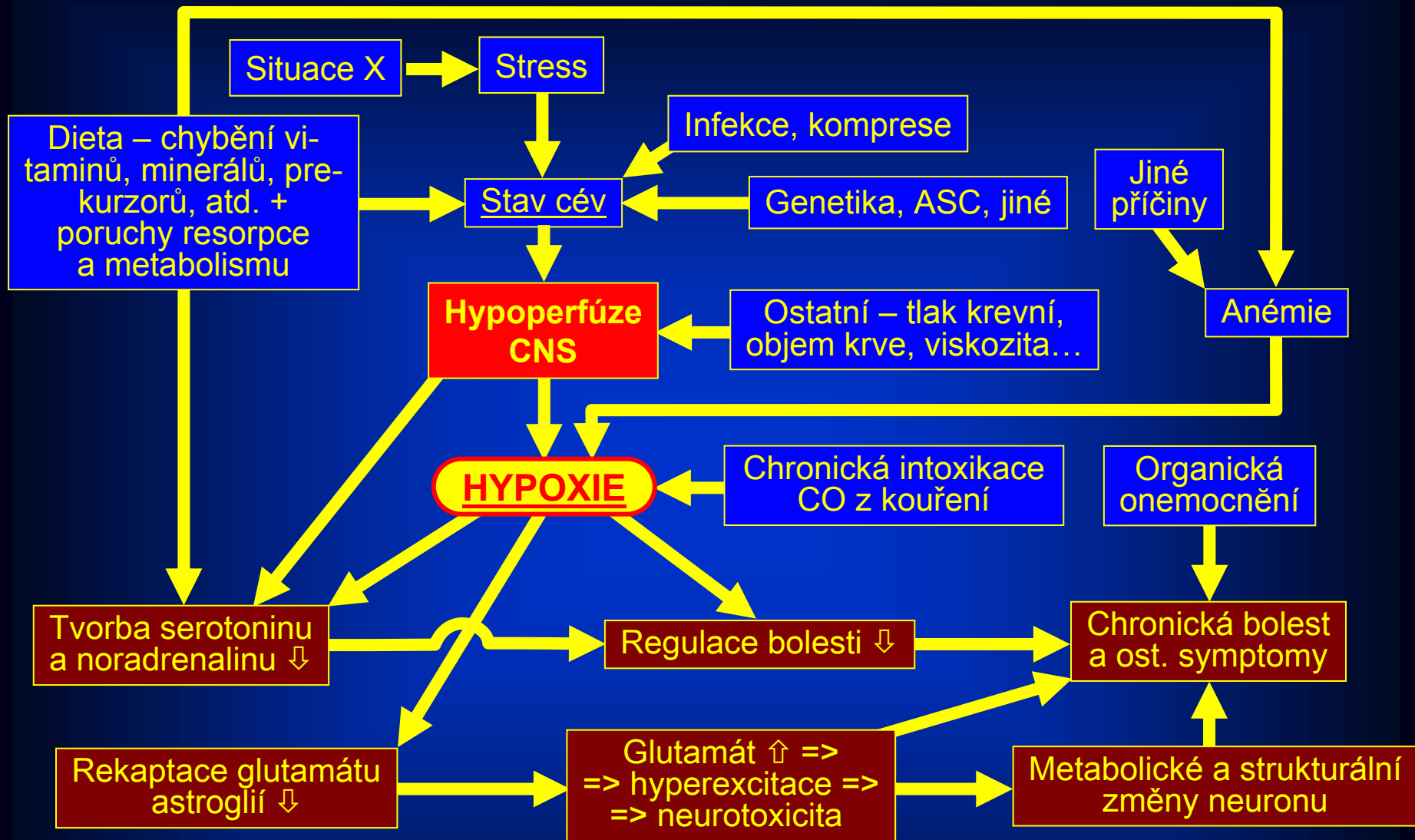

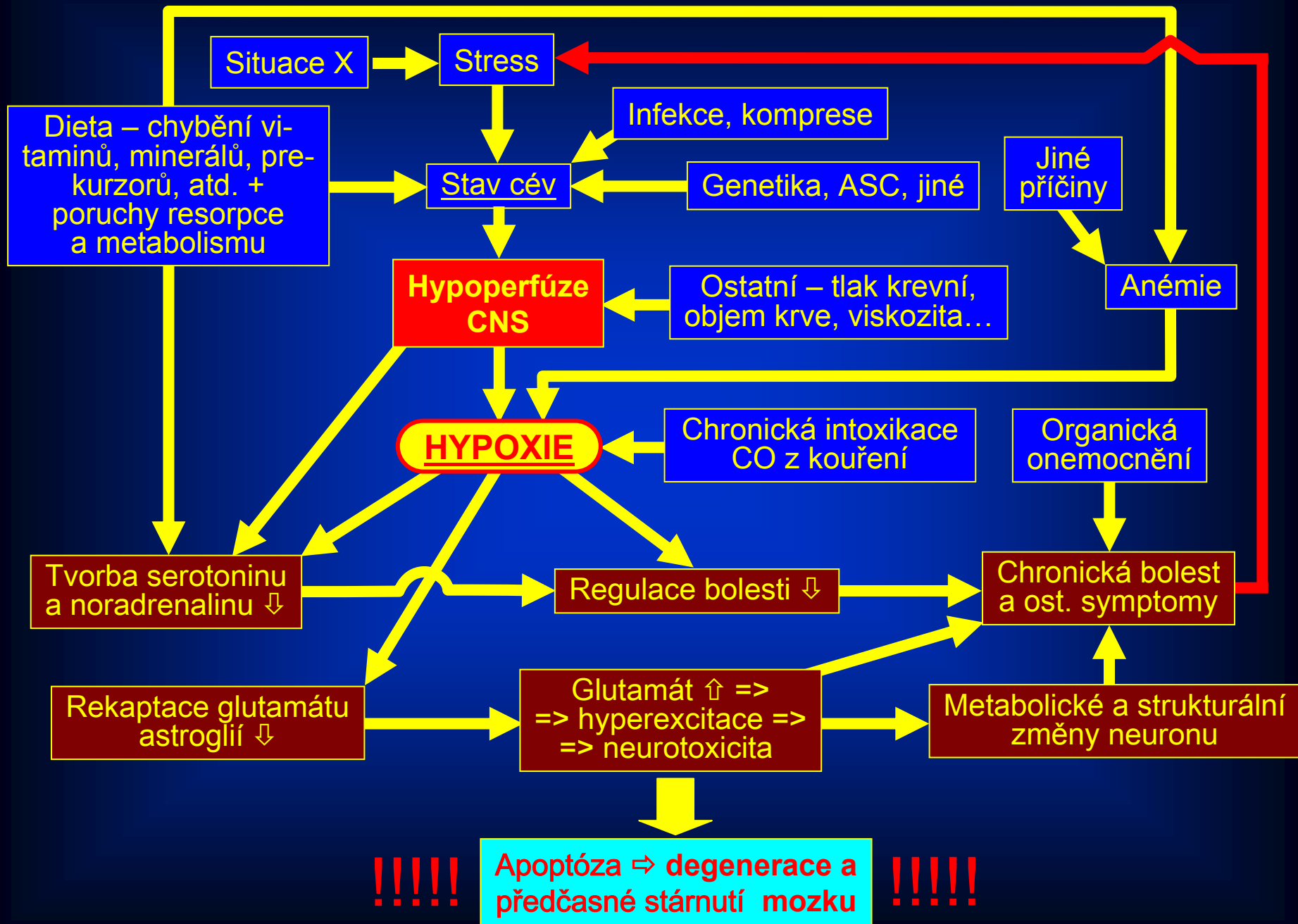
HEMODYNAMIKA!!!

Symptomy	Struktury CNS	Cévní zásobení
1. Bolest ascendentní	Perif., mícha, kmen, thalamus, kůra	periferní, vb., car.
2. Řízení bolesti desc., perif.	Kmen, mícha	bas., <vert.
3. Deprese, úzkostnost	Limbický syst.	car., bas.
4. Nespavost	Kmen, hypothalamus gl. pinealis	bas., car.
5. Únavnost	Nespavost + hypofýza	+ carotis
6. Paměť	Limbický syst.	bas., car.
7. Fotofobie, ostatní poruchy vidění	Oko, tr. opticus, thalamus, kůra	car., bas.
8. Intolerance hluku, hyper-, hypoacusis	Vestib. syst., n. VIII., kmen, thalamus, kůra	basilární
9. Závratě	Viz výše + cerebellum	basilární
10. Zvracení	n. X., limb. systém, cerebellum	bas., car.
11. Endokrin., imunol. poruchy	Hypothalamus, hypofýza	carotis
12. Porucha jemných pohybů	Cerebellum, bas. gangl.	bas., car.
13. Dráždivý tračník	Kmen	basilární
14. Sy. vesiko-uretrální	Kmen	basilární

FM PŘESTÁVÁ BÝT REVMATICKÉ ONEMOCNĚNÍ

(ZHUSTA PODCEŇOVANÉ)

A STÁVÁ SE VE VÁŽNÝM
ONEMOCNĚNÍM NEUROLOGICKÝM,
v.s. NA ZÁKLADĚ CHRONICKÉ A/NEBO
INTERMITENTNÍ

ISCHÉMIE VERTEBROBAZILÁRNÍ

A ODPOVÍDAJÍCÍ HYPOXII V DANÉ OBLASTI

A CO SVALY ???

Spazmus kapilár, ztluštěný endotel, známky hypoxie svalové

Mitochondrie degenerované a menší počet, rozpad fibril, edém, ATP, Mg^{2+} ↓, vyšší koncentrace kreatininu a AMP

EMG normální, funkčně (síla, elasticita) OK

JENŽE...

Je to PRIMÁRNÍ nebo SEKUNDÁRNÍ?

**PŘEDCHOZÍ TEORIE NENÍ JEN POČÍTAČOVÁ
MEDICINA, NÝBRŽ VZNIKLA Z NUTNOSTI VYSVĚTLIT
DOSAŽENÉ VÝSLEDKY.**

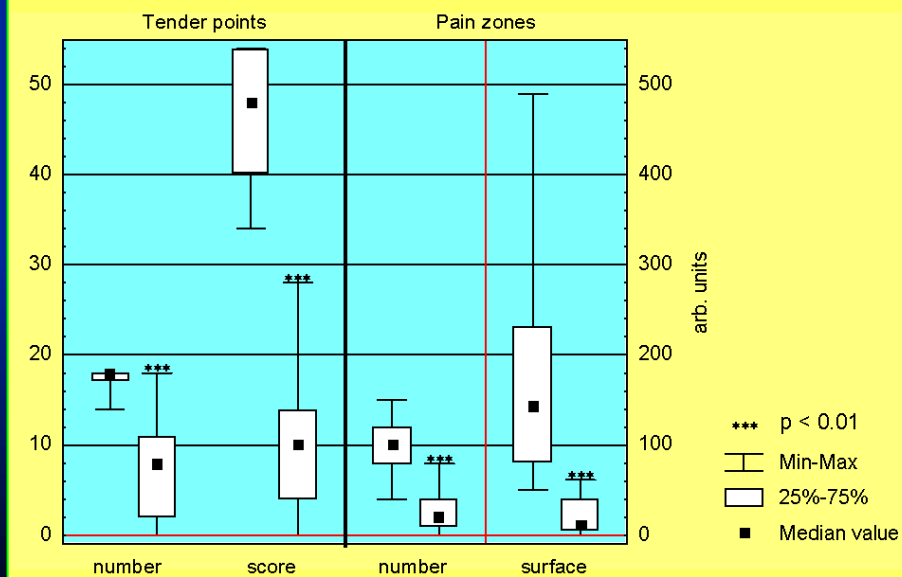
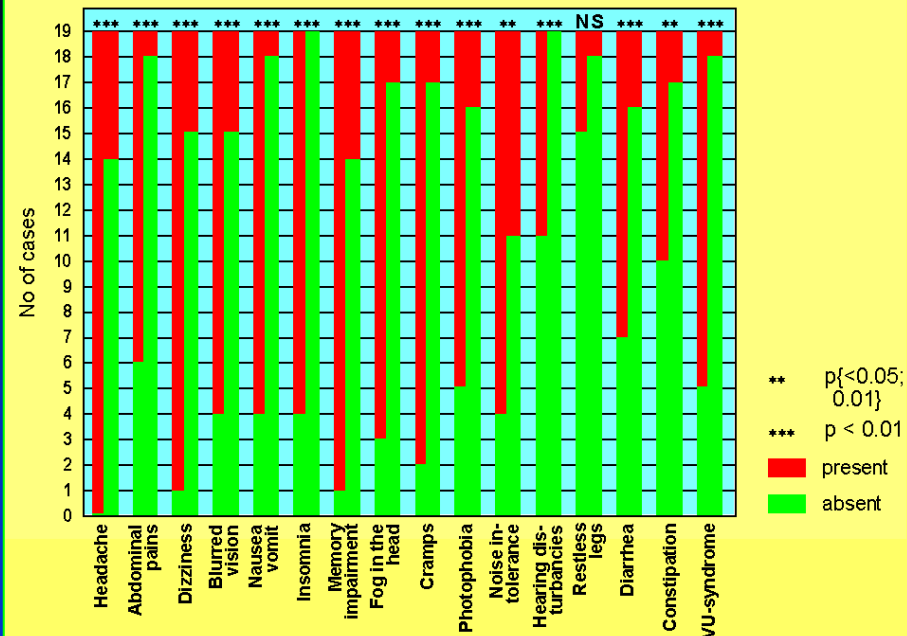
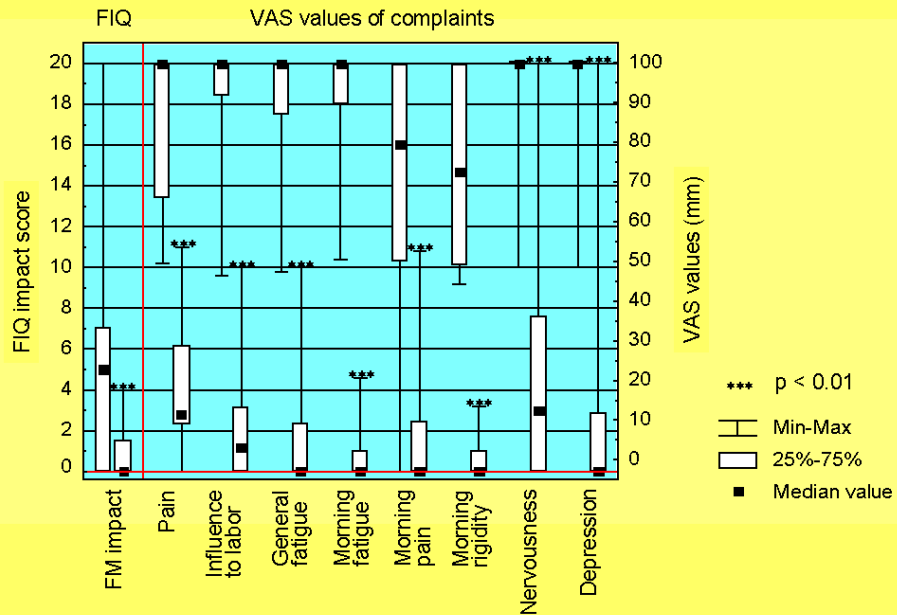
Jerabek J, Bordon A, Pineda R. Complex balneo-physiatrie treatment in fibromyalgia: A pilot study

The Internet Journal of Aesthetic and Antiaging Medicine . 2008. Volume 1 Number 1.
<http://www.ispub.com/ostia/index.php?xmlFilePath=journals/ijaam/vol1n1/balneo.xml>

Léčba:

1. Vanová lázeň vířivá, $t = 33 - 38^{\circ}\text{C}$, step 1°C , 20 minut
2. CO_2 suchá lázeň celková, 20 minut
3. Pulzní magnetoterapie, ULTICAR, aplikátor 4-deka, 8 (16 Hz), 20 minut, paravertebrální umístění aplikátoru
4. UZ, CW, 3W, semistatický režim na TP, hlavice $\varnothing 5 \text{ cm}$, 1 min./TP
5. Krauseho masáž I.nuchae, klasická masáž zad, manuální trakce C a L páteře, PI relaxace C, klasická masáž šíje

Kromě Krauseho masáže ostatní procedury denně, po dobu 2 (3) týdnů.

Proč to fungovalo

Přímý účinek na	cirkulaci	periferní receptory	oxygenace	NMDA kanály
Celková vířivá koupel	ano - celkový	ano	ne	ne
CO₂ suchá koupel celková	ano – celkový, vč. CNS	nejspíš ne	ano, celková, vč. CNS	ne
Pulzní magnetoterapie	ano – v celé exp. oblasti	nejspíš ne	ne	ano
Ultrasonoterapie	ano - místní	ne	ne	ne
Masáž	ano - místní	ano	ne	ne

+ PLACEBO

**Jóóóó, dobrý, ale je to všechno pasivní....
CO TAKHLE CVIČENÍ???**

TAKŽE JE TŘEBA:

**NEJDŘÍV ZVLÁDNOUT BOLEST
ZLEPŠENÍM PERFÚZE A OXYGENACE CENTRÁLNÍ
I PERIFERNÍ
A TEPRVE
POTOM
ZAČÍT SE CVIČENÍM**

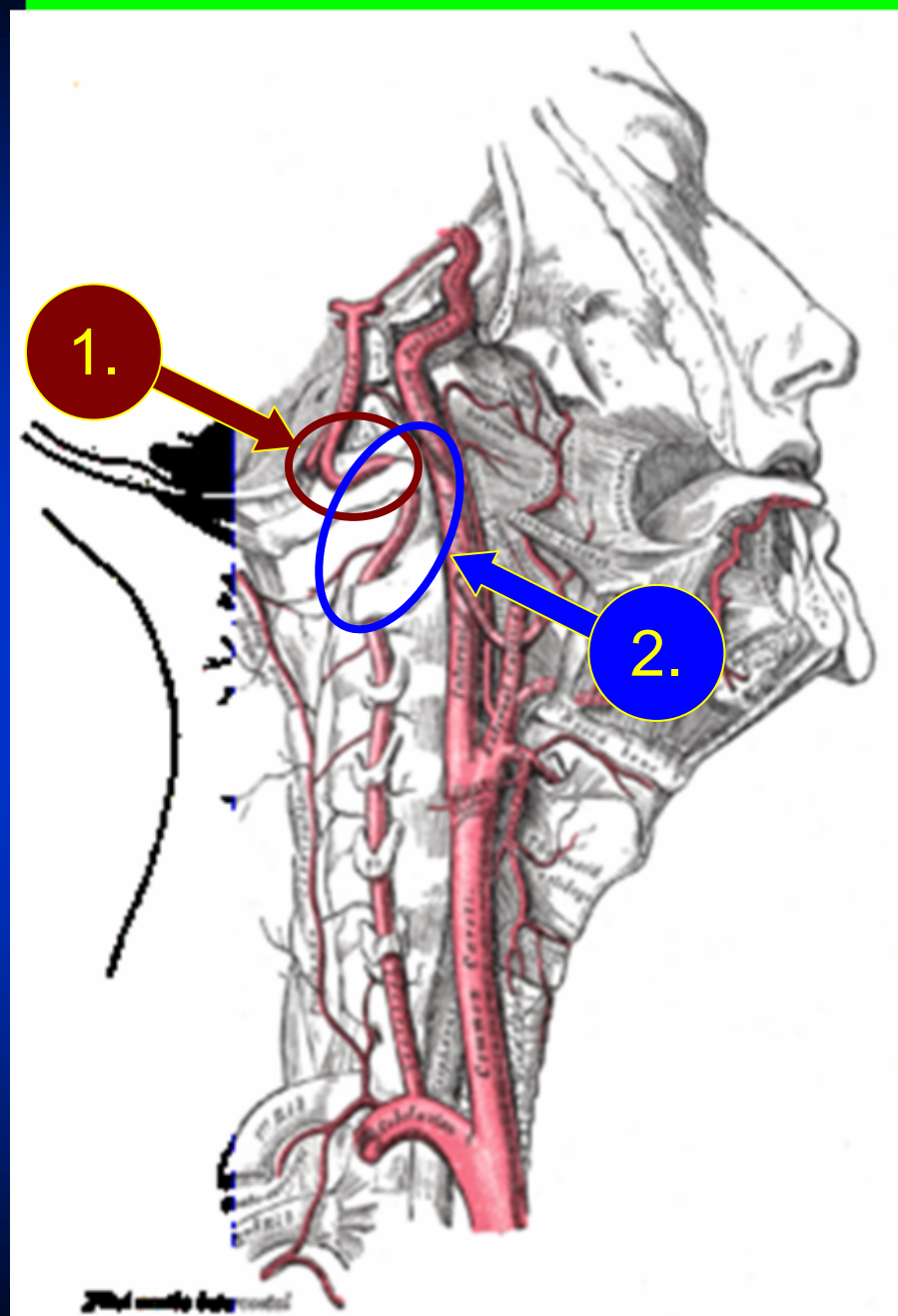
PREVENCE - JE MOŽNÁ?

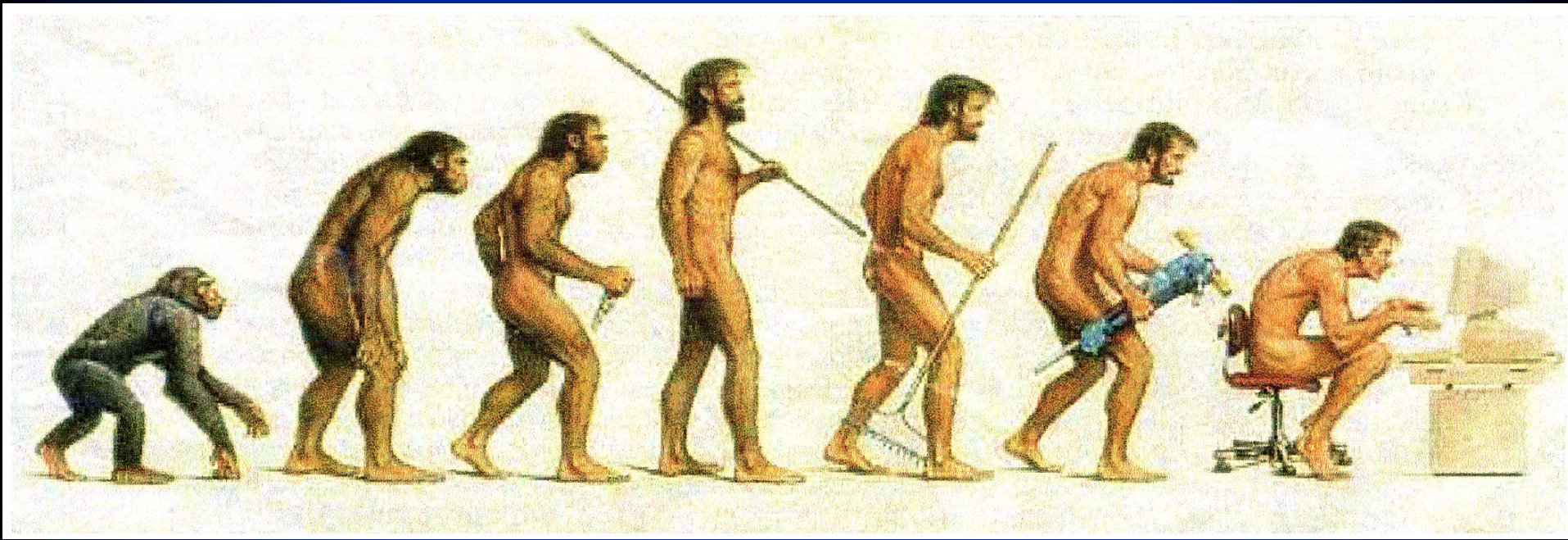
1. FM JAKO TAKOVÉ AŽ DO DNEŠKA - DISKUTABILNÍ
2. ALE, JE MOŽNÉ PŘEDEJÍT ZÁCHVATŮM:
  - 2a. NEKOUŘENÍM
  - 2b. DOSTATEČNÝM PŘÍJMEM TEKUTIN
  - 2c. SEZNÁMENÍM RODINY S TÍM, CO JE FMS
  - 2d. ÚPRAVOU PRACOVNÍHO PROSTŘEDÍ A REŽIMU PRÁCE
  - 2e. VYHNUTÍ SE STRESUJÍCÍM SITUACÍM
  - 2f. ÚPRAVOU DRŽENÍ TĚLA
  - 2g. DIETOU
  - 2h. FYZIATRICKOU (BALNEOLOGICOU) PERIODICKOU LÉČBOU. UDRŽOVACÍ LÉČBA JE MOŽNÁ DOMA
  - 2i. V PŘÍPADECH PLÁNOVANÝCH CHIRURGICKÝCH VÝKONŮ JE ÚČELNÉ DODRŽOVAT DOPORUČENÍ Dr. BENNETTA
  - 2j. ÚVAHA O APLIKACI NOOTROPNÍCH LÉKŮ S CENTRÁLNÍMI VASODILATAČNÍMI ÚČINKY JE VHODNÁ + NEUROPROTEKTORY

Místa možné komprese při:

1. Záklonu hlavy

2. Předsunutí hlavy

....BUDOUCNOST???

1. PREVALENCE FM BUDE STOUPAT:

1a. ZLEPŠENÍM DIAGNOSTIKY

1b. VĚTŠÍM POČTEM SEDAVÝCH ZAMĚSTNÁNÍ S
JEDNOSTRANNOU ZÁTĚŽÍ HK A VYNUCENÝMI
POLOHAMI

1c. ZVYŠUJÍCÍ SE DISKREPANCÍ MEZI SENZORICKÝMI
A SOMATICKÝMI VSTUPY

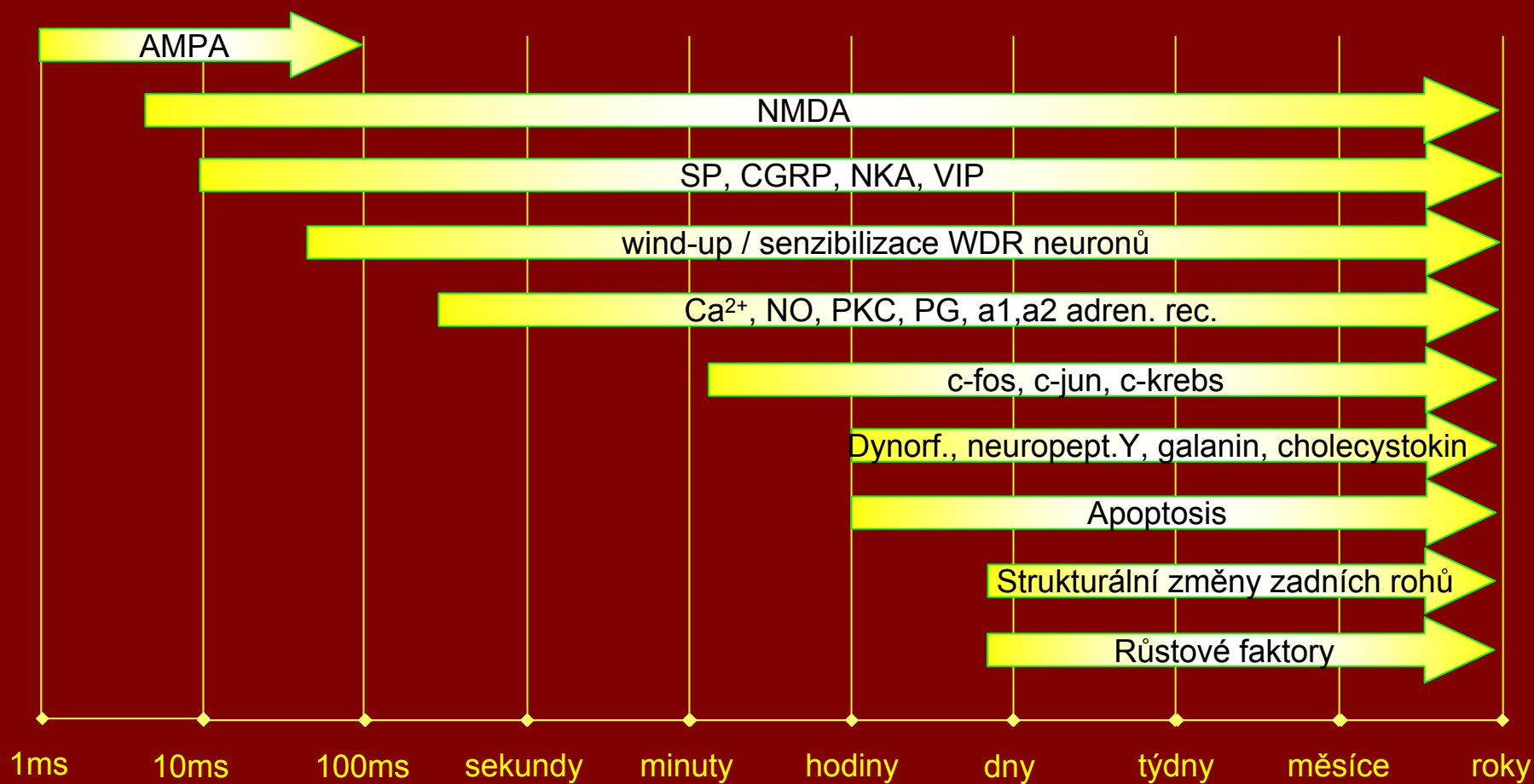
2. LZE OČEKÁVAT ZLEPŠENÍ LÉČBY JAK FARMAKY TAK
FYZIATRICKÉ

3. **URGENTNÍ!** ROZVOJ PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ

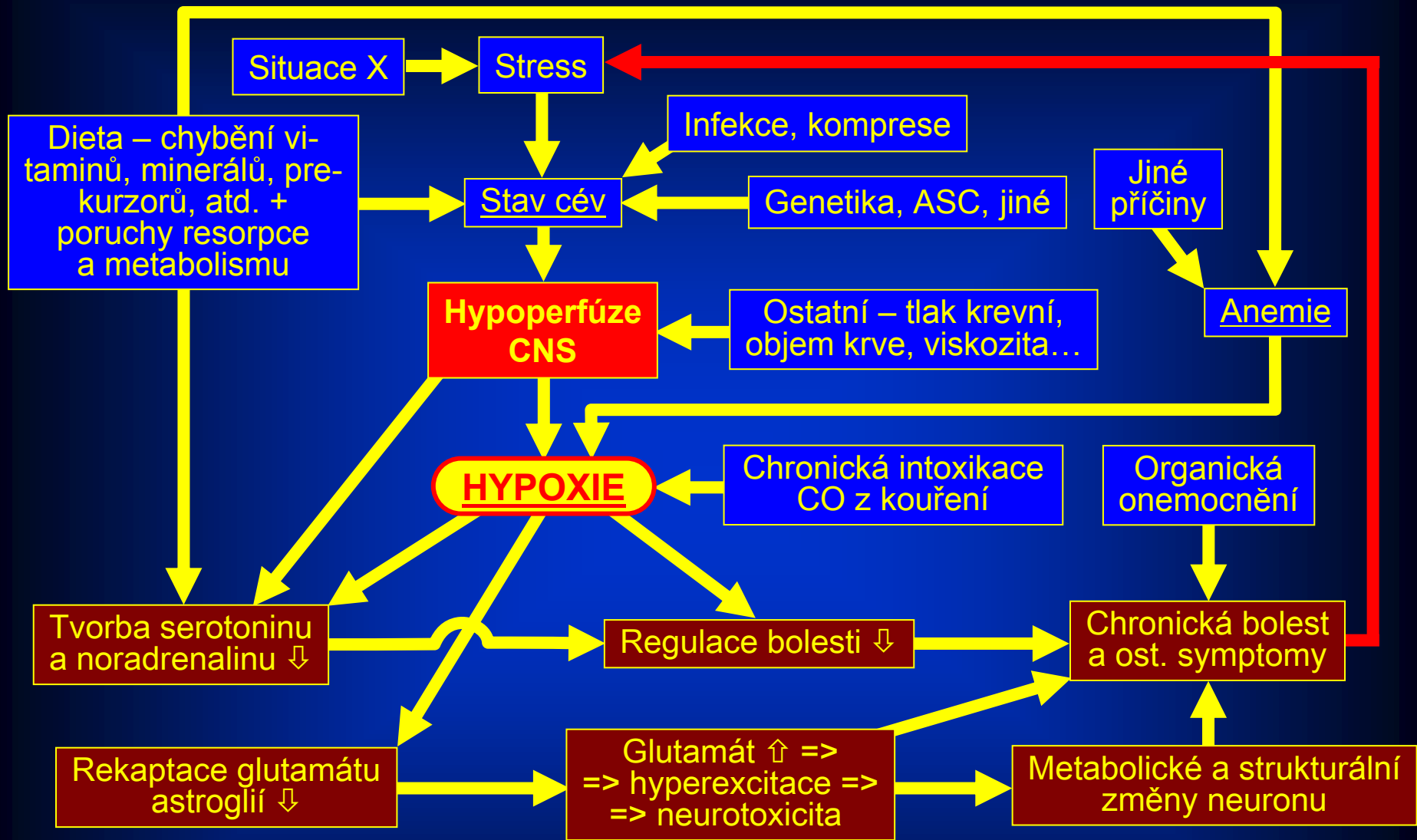
OTÁZKA DO PRANICE

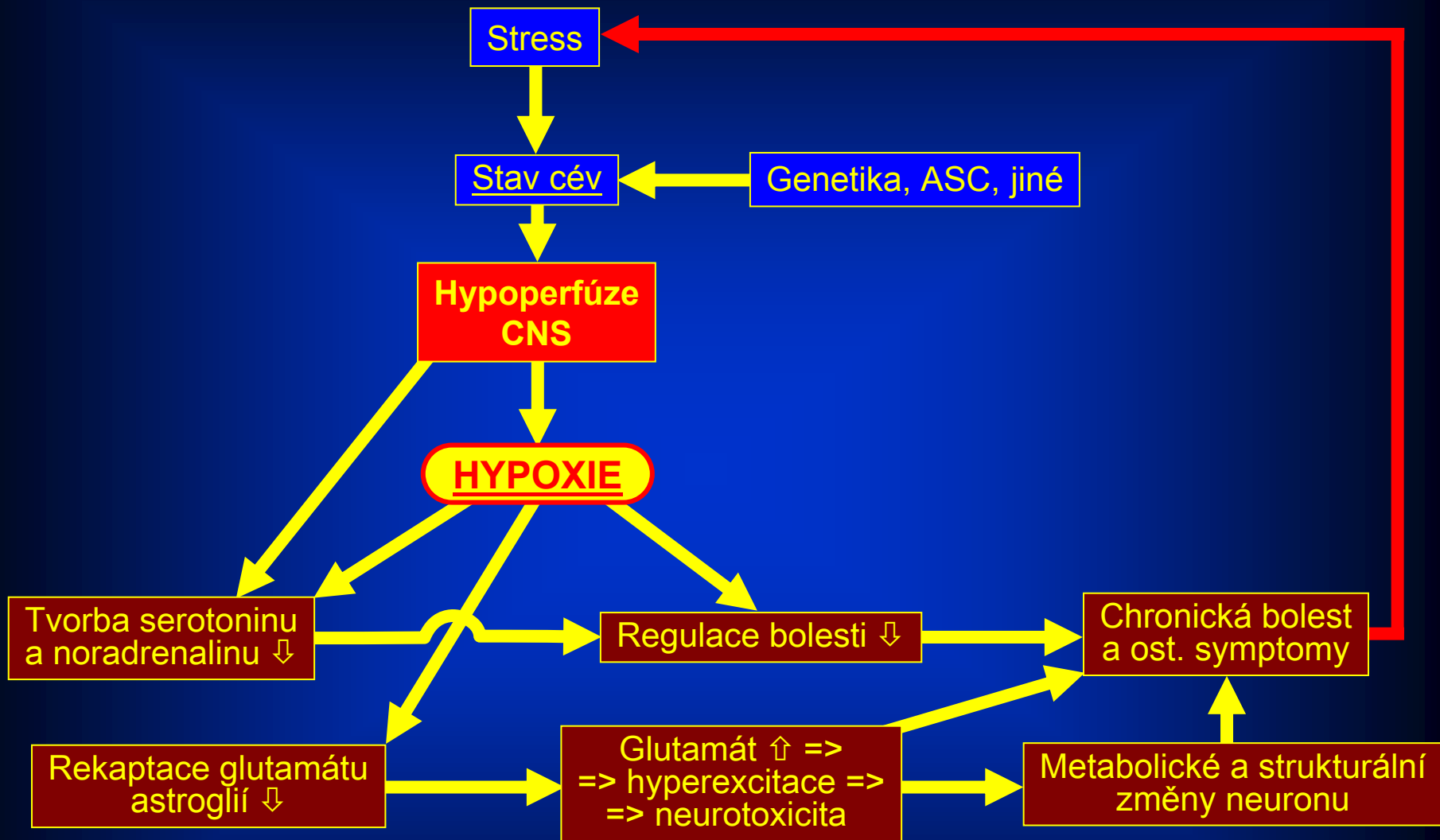
JE FMS VYLÉČITELNÝ ???

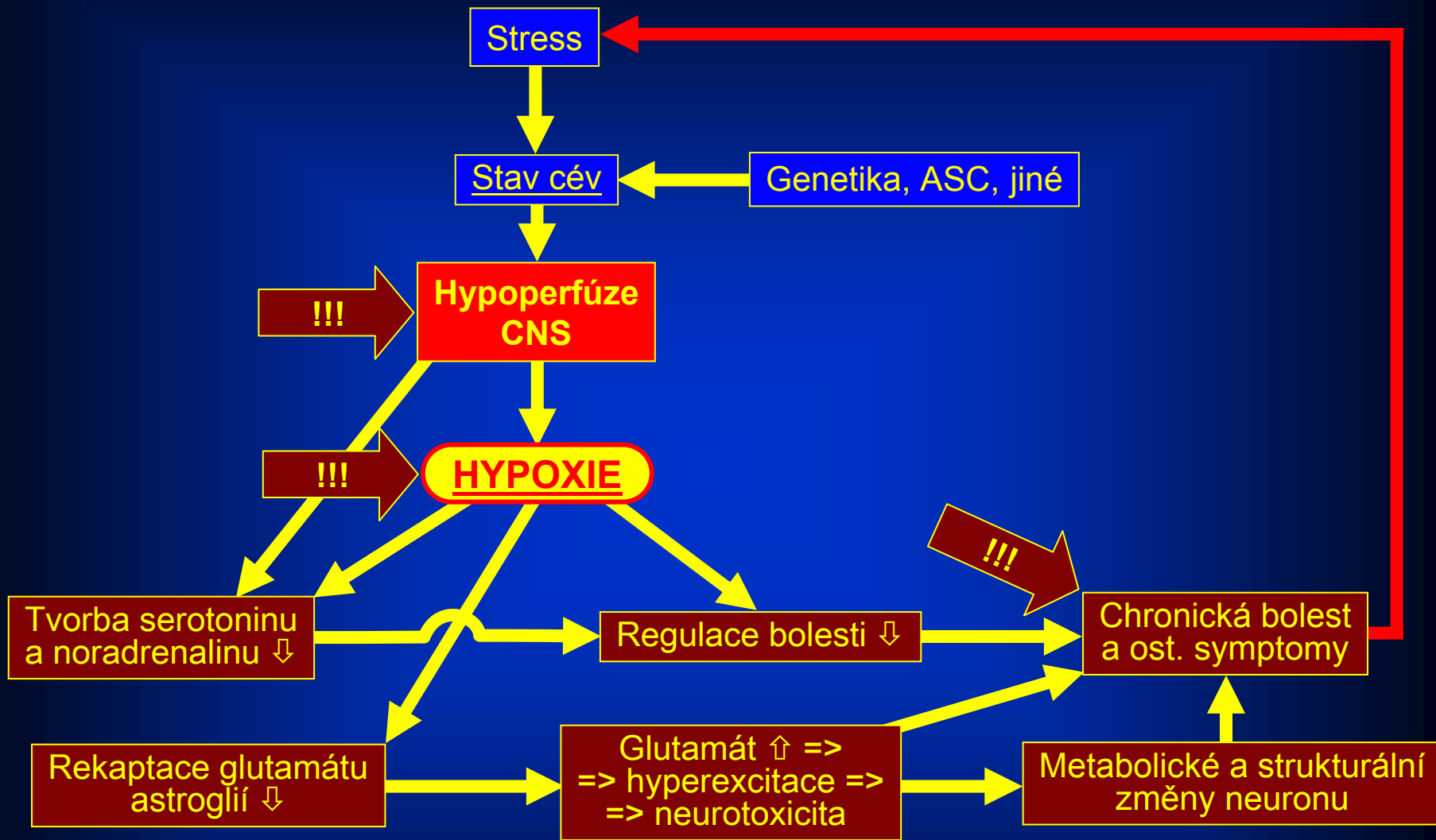
Události následující po poškození tkáně a/nebo chronickém bolestivém dráždění.

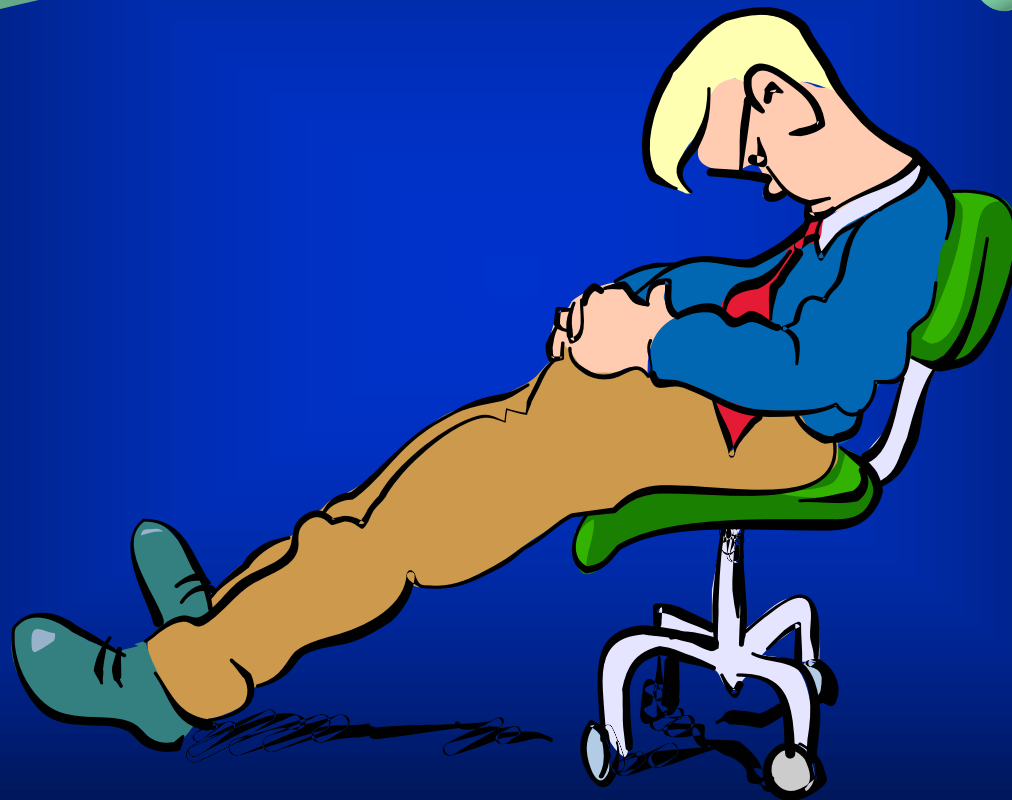

A JE TO NATRVALO ???

DĚKUJI ZA POZORNOST

VAŠE OTÁZKY PROSÍM

